

Η απεργία σε μια ουσιώδη υπηρεσία πλήττει το σύνολο ή μέρος του πληθυσμού, αποστερώντας του βασικά αγαθά ή και υπηρεσίες ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια, την υγεία και την ευημερία του

Νομοθέτηση της Συμφωνίας για τη Διαδικασία Επίλυσης Εργατικών Διαφορών σε Ουσιώδεις Υπηρεσίες

ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΤΩΝΙΟΥ*

Για το δικαίωμα της απεργίας έχουν χυθεί τόνοι μελανιού, σε κάποιες χώρες και τόνοι αίματος. Κατοχυρωμένο στον υπέρτατο βαθμό στα Συντάγματα όλων των δημοκρατικών πολιτειών, σε διεθνείς Συμβάσεις κλπ, το δικαίωμα της απεργίας δεν αμφισβητείται ούτε και απειλείται σε οποιαδήποτε ευνομούμενη κοινωνία. Όπως όλα τα δικαιώματα όμως, έτσι και το δικαίωμα της απεργίας ρυθμίζεται, σε κάποιες περιπτώσεις περιορίζεται, ενώ σε άλλες απαγορεύεται εντελώς, όχι από κάποια αυταρχική εξουσία αλλά από αυτά τα ίδια νομικά θέσφατα που το εισάγουν και το προστατεύουν.

Το κυπριακό νομικό πλαίσιο
Στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, το ίδιο Άρθρο 27, που αναγνωρίζει το δικαίωμα της απεργίας, ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ρητά την άσκηση του σε όλα τα πρόσωπα που ανήκουν στις ένοπλες δυνάμεις και την αστυνομία. Ακόμα, επιτρέπει τη διά νόμου απαγόρευση της απεργίας και επί των δημοσίων υπαλλήλων. Τέλος, επιτρέπει τη διά νόμου ρύθμιση του δικαιώματος με σκοπό την προστασία της ασφάλειας της Δημοκρατίας ή... της

διατήρησης των εφοδίων και υπηρεσιών των απαραίτητων για τη ζωή του λαού ή για την προστασία των από το Σύνταγμα εγγυημένων για κάθε πρόσωπο δικαιωμάτων και ελευθεριών. Στην Κύπρο, με την ίδρυση της Δημοκρατίας και την εισαγωγή του Συντάγματος, διατηρήθηκαν σε ισχύ Νόμοι, Κανονισμοί και Διατάγματα τα οποία είχε εισάξει η αποικιοκρατία. Ανάμεσα σε αυτά είναι και ο Νόμος Κεφ. 175Α Περί Προμηθειών και Υπηρεσιών και οι Κανονισμοί Αμύνης 79Α, με τίτλο «Control of Employment» και 79Β, με τίτλο «Avoidance of Strikes and Lock-Outs». Ακόμα, σε ισχύ δι-

ατηρήθηκε το Περί Ουσιωδών Έργων Διάταγμα, που εκδόθηκε δυνάμει του Κανονισμού Αμύνης 79Α το 1943. Οι δύο Κανονισμοί σε γενικές γραμμές έδιναν στο Υπουργικό Συμβούλιο το δικαίωμα, αν θεωρεί αναγκαίο ή σκόπιμο, να εκδώσει Διάταγμα i) για να δώσει οδηγία σε οποιοδήποτε πρόσωπο να εκτελέσει τέτοια υπηρεσία ως ήθελε καθοριστεί ii) για να εξασφαλίσει την ύπαρξη επαρκούς αριθμού εργοδοτούμενων σε επιχειρήσεις που είναι αναμενιγμένες στην εκτέλεση ουσιωδών έργων, iii) για να απαγορεύσει τη λήψη απεργιακών ή ανταπεργιακών μέτρων για

οποιαδήποτε εργατική διαφορά. Το Περί Ουσιωδών Έργων Διάταγμα του 1943 καθόριζε τα έργα που θεωρούνταν ουσιώδη (αναλυτική περιγραφή όλων των ρυθμίσεων στην «Επιτομή Εργατικής Νομοθεσίας & Πρακτικής» - εκδόσεις ΟΕΒ 1998, σελ. 251-265). Το κράτος μας, αμέσως μετά τη σύστασή του, έγινε πλήρες μέλος σε σειρά διεθνών οργανώσεων, με εξέχουσα ανάμεσά τους τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας - International Labour Organisation (ILO), η οποία από το 1919 που ιδρύθηκε διαμορφώνει Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας, που προστατεύουν τους

όπου γης εργαζόμενους και επιβλέπει την ορθή εφαρμογή τους από τις χώρες που επιλέγουν να τις κυρώσουν. Αυτός ο διεθνής οργανισμός προστασίας των εργαζομένων και των δικαιωμάτων τους αναγνωρίζει ότι το δικαίωμα της απεργίας μπορεί να ρυθμιστεί στην περίπτωση ουσιωδών υπηρεσιών, αλλά από νωρίς ζήτησε από τις κυπριακές Αρχές να καταργηθούν (και καταργήθηκαν) τους Κανονισμούς Αμύνης, καθώς παραβίαζαν πρόνοιες της (κυρωθείσας από την Κύπρο) Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας Αρ. 105, Περί Καταργήσεως της Αναγκαστικής Εργασίας.

14 Σεπτεμβρίου 1999

Υπουργόν Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Κύριο Ανδρέα Μουσιούττα
Λευκωσία

Υπουργόν Οικονομικών
Κύριο Τάκη Κληρίδη
Λευκωσία

Υπουργόν Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης
Κύριο Νίκο Κόσιη
Λευκωσία

Κύριο Υπουργέ,

Οι Οργανώσεις μας (ΠΕΟ, ΕΕΚ, ΠΑΣΥΔΥ και ΟΕΒ) ύστερα από σοβαρή μελέτη και διαβουλεύσεις καταθέτουμε σε Σημανία αυτή διαδοχικά Διαφορών Συμφωνήσαντες σε Ουσιώδεις Υπηρεσίες. Ως γνωστό η επίλυση Διαφορών Διαδικασίμων ρυθμίζεται ήδη από τον ισχύοντα Κώδικα Βιομηχανικών Σχέσεων. Αντίγραφο της Συμφωνίας επισυνάπτεται.

Βασισμένοι στην πολύχρονη εμπειρία και γνώση των Οργανώσεων μας στα εργασιακά θέματα πιστεύουμε βέβαια πως η Συμφωνία αυτή θα αποτελέσει αποφασιστική παράγοντα στην εφάρμοξη και διατήρηση της εργατικής ειρήνης στον ελεύθερο και ζωντανό για το κοινωνικό σύνολο τομέα των ουσιωδών υπηρεσιών.

Η Συμφωνία αυτή είναι κλήρος ενταχισμένη με το σύστημα εργασιακών σχέσεων που κερδήθηκε στην Κύπρο μετά την Ανεξαρτησία και αποτελεί συμπλήρωμα του Κώδικα Βιομηχανικών Σχέσεων ο οποίος ως γνωστό υπερέχει το 1976 από ΠΕΟ/ΕΕΚ/ΟΕΒ και του καταστατικού/κανονισμού της ΜΕΠ. Ο Κώδικας, κατά γενική ομολογία, αποτέλεσε επίσης ορόσημο στην επίλυση εργατικών διαφορών γενικά και συνεπώς στη διατήρηση της εργατικής ειρήνης. Αναμένουμε πως ο αρμόδιος για τα θέματα Υπουργός θα προσυπογράψει τη Συμφωνία αυτή όπως και ο προεκλεγείς και προσπεράσαμε τον Κώδικα Βιομηχανικών Σχέσεων.

Παρόλ'αυτα, η ΠΑΣΥΔΥ θα υπογράψει τη Συμφωνία αυτή με την Καθ'εξουσίαν ως συμπλήρωμα των σχετικών Κανονισμών της ΜΕΠ με τις κατάλληλες προσαρμογές.

Είμαστε ευχαριστούμε επίσης ότι μετά την κατάργηση του Περί Ουσιωδών Υπηρεσιών Διατάγματος του 1943 και των σχετικών κανονισμών Αμύνης Αρ. 79Α και 79Β οι οργανώσεις μας είναι έτοιμες να συζητήσουν μαζί σας, σε περίπτωση που θα το θεωρήσετε αναγκαίο, την κώλυση των ομοσπονδιακών νομοθετικών κειμένων είναι δυνατό να δημοσιοποιηθεί αυτή η κατάργηση.

Επινοείται βεβαίως ότι η όποια πιθανή ρύθμιση στο θέμα αυτό, θα συνάδει περαιτέρω με τις αρχές του διεθνούς Γραμμάτιου Εργασίας, ε' ότι αφορά το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και της ελεύθερης συλλογικής διαπραγματεύσεως και θα ενισχυθεί με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Παρακαλούμε όπως μας ορίσετε συνάντηση για να σας δώσουμε οποιαδήποτε τυχόν διευκρινίσεις θα ήθελατε.

Με εκτίμηση

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΕΡΙΔΗΣ
Γενικός Διευθυντής
Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ)

ΓΙΑΥΚΟΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΥ
Γενικός Γραμματέας
Παγκύπριου Συνομοσπονδίας
Δημοσίων Υπαλλήλων (ΠΑΣΥΔΥ)

ΠΑΜΙΝΗ ΚΥΡΤΣΙΔΗ
Γενικός Γραμματέας
Πανεργατικής Εργατικής
Ομοσπονδίας (ΠΕΟ)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΙΤΤΕΝΗΣ
Γενικός Γραμματέας
Συνομοσπονδίας Εργατών
Κύπρου (ΣΕΚ)

Η συμφωνία ΟΕΒ και συντεχνιών
Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ΟΕΒ από τη μία και οι συντεχνίες ΣΕΚ, ΠΕΟ και ΠΑΣΥΔΥ από την άλλη, διαπραγματεύθηκαν μεταξύ τους, διαμόρφωσαν και συνυπέγραψαν «Συμφωνία επί Διαδικασίας Επίλυσης Εργατικών Διαφορών σε Ουσιώδεις Υπηρεσίες».
Τη Συμφωνία αυτή την υπέβαλε με κοινή επιστολή, ημερομηνίας 14/9/1999 (βλέπε αυτούσια παραλεύρωσ), την οποία συνυπογράφουν ο ΓΔ της ΟΕΒ Αντώνης Περίδης, ο ΓΓ της ΣΕΚ Δημήτρης Κιττένης, ο ΓΓ της ΠΕΟ Πάμπης Κυρίτης και ο ΓΓ της ΠΑΣΥΔΥ Γιάκου Χατζηπέτρου, στους Υπουργούς Εργασίας μ. Ανδρέα Μουσιούττα, Οικονομικών Τάκη Κληρίδη και Δικαιοσύνης Νίκο Κόσιη, ζητώντας την προσυπογραφή της από τους αρμόδιους υπου-

Τα σημερινά δεδομένα

Η στάση των συντεχνιών όχι μόνο δεν αναμένεται να αλλάξει αλλά αντίθετα διαρκώς γίνεται πιο άκαμπτη, λόγω της δημιουργίας συντεχνιών που δεν ανήκουν στις μεγάλες Ομοσπονδίες του ιδιωτικού τομέα, ΣΕΚ και ΠΕΟ αλλά ούτε στη ΔΕΟΚ ή στη συντεχνία του Δημοσίου -ΠΑΣΣΔΥ. Κάποιοι σε μικρές συντεχνίες, χωρίς ιδιαίτερη προσήλωση στα εργασιακά

θέσμα, επιστρατεύουν άσχετα με το σύστημα αλλά εύπλα συνθήματα «απαράβατων δικαιωμάτων» και «απόπειρας ποινικοποίησης της απεργίας» και προσελκύουν μέλη, αποδυναμώνουν τις μεγάλες συντεχνίες ή τις σπρώχνουν κι αυτές σε σκληρές θέσεις και αποθαρρύνουν το πολιτικό προσωπικό, το οποίο θεσμικά μόνο μια φορά έχει παρέμβει: Ήταν τον Μάρτιο του 2012,

όταν μετά από αλληπάλληλες απεργίες των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας, με κυβερνητικό νομοσχέδιο που εγκρίθηκε με μεγάλη πλειοψηφία στη Βουλή, στην ουσία απαγορεύεται πλέον η απεργία εάν επηρεάζει τον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας. Αυτό, όμως, είναι μια άλλη, πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία, που αξίζει να πραγματευθούμε αυτόνομα σε άλλο άρθρο.

γούς. Παράλληλα, καταργήθηκαν οι Κανονισμοί Αμύνης και το Περί Ουσιωδών Υπηρεσιών Διάταγμα.

Χρειάστηκε να περάσουν σχεδόν άλλα πέντε χρόνια προσαρμοχών ώστε η Συμφωνία των τεσσάρων κύριων οργανώσεων των Εργασιακών Σχέσεων της χώρας να προσυνογραφεί από την Πολιτεία, καθώς και από άλλες οργανώσεις, στις 16/3/2004, με Υπουργό Εργασίας τον Μάκη Κεραυνό.

Το περιεχόμενο της Συμφωνίας

Αυτή η Συμφωνία καθορίζει ότι ουσιώδεις υπηρεσίες είναι: Όλες οι υπηρεσίες, έργα, εργασίες ή δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση συνεχούς παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, την εξασφάλιση υδατοπρομήθειας για ύδρευση, τη λειτουργία τηλεπικοινωνιών, την ασφαλή λειτουργία των αερομεταφορών και έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας, τη λειτουργία των νοσοκομείων, τη λειτουργία των φυλακών, την ασφαλή λειτουργία της λιμενικής κίνησης και τέλος τη συντήρηση του εξοπλισμού και των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων της ΕΦ, Αστυνομίας και Πυροσβεστικής. Μόνο όσα εμπιπώνουν στα πιο πάνω είναι ουσιώδεις υπηρεσίες, αν και προφανώς θα μπορούσαν να προστεθούν και μερικές άλλες, όπως πχ η αποκομιδή των σκουβάλων. Όμως, αυτά συμφωνήθηκαν και, όπως γράφουν οι τέσσερις ηγέτες, «η Συμφωνία είναι πλήρως εναρμονισμένη με το Σύστημα Εργασιακών Σχέσεων που εδραιώθηκε στην Κύπρο μετά την Ανεξαρτησία».

Επί της ουσίας, η Συμφωνία προβλέπει τα ακόλουθα:

➤ Όταν εξαντληθούν όλα τα περιθώρια διαπραγματεύσεων και κηρυχθεί αδιέξοδος σε ουσιώδη υπηρεσία, τα δύο Μέρη υποχρεούνται (από κοινού ή χωριστά) να παραπέμψουν τη διαφορά σε Επιτροπή Διαιτησίας, γνωστοποιώντας την απόφασή τους στον Υπουργό Εργασίας, ο οποίος εντός 15 ημερών διορίζει τρία άτομα ως Μέλη Επιτροπής Διαιτησίας. Ο διορισμός γίνεται από προκαθορισμένο κατάλογο ατόμων εγνωσμένου κύρους και αξίας, με ευρεία γνώση και

πείρα στην επίλυση εργατικών διαφορών, έχουν αντίληψη των θεμάτων που σχετίζονται με την διαφορά και δεν έχουν οποιοδήποτε συμφέρον στη διαφορά.

➤ Η Επιτροπή Διαιτησίας εξετάζει τη διαφορά και υποχρεούται εντός έξι εβδομάδων να εκδώσει την απόφασή της, η οποία δεν είναι δεσμευτική. Τα Μέρη υποχρεούνται να απαντήσουν γραπτώς στον υπουργό εντός 7 ημερών και, σε περίπτωση μη αποδοχής της απόφασης, να τεκμηριώσουν γραπτώς τους λόγους της απόρριψης.

➤ Μετά την απόρριψη της Απόφασης, μπορεί να γίνει απεργία ή ανταπεργία αφού δοθεί γραπτή προειδοποίηση 25 ημερών. Το ίδιο ισχύει και αν δεν εκδοθεί η απόφαση της Επιτροπής εντός των έξι εβδομάδων.

Τέλος, η Συμφωνία κάτω από τον τίτλο «Κατ' Ελάχιστο Όριο Υπηρεσία - Minimum Service», προβλέπει ότι, για αποτροπή ανεπανόρθωτων ζημιών, σε όλες τις ουσιώδεις υπηρεσίες πρέπει να καθοριστεί με διαπραγματεύσεις ελάχιστο όριο υπηρεσίας, που θα παρέχεται στη διάρκεια απεργίας ή ανταπεργίας.

«Ελάχιστο όριο υπηρεσίας» σημαίνει προσφερόμενη υπηρεσία που περιορίζεται στις λειτουργίες που αυστηρά είναι αναγκαίες για την αντιμετώπιση βασικών αναγκών του πληθυσμού, διατηρουμένης ταυτόχρονα της αποτελεσματικότητας της πίεσης που επιδιώκεται με την απεργία. Σε αρκετές ουσιώδεις υπηρεσίες -όχι σε όλες- έχει καθοριστεί το ελάχιστο όριο υπηρεσίας.

Έκτοτε, η Συμφωνία αυτή εφαρμόστηκε μόνο μια φορά σε εργατική διαφορά, για το προσωπικό μικρού (αλλά πολύ κρίσιμου) κέντρου ανακουφιστικής φροντίδας ασθενών.

Ο βασικότερος λόγος που η Συμφωνία δεν έχει εφαρμοστεί, 26 χρόνια μετά την υπογραφή της, είναι απλός: Οι συντεχνίες προτιμούν την άμεση προσφυγή σε απεργία για ικανοποίηση των αιτημάτων τους, χωρίς την (έστω και μη δεσμευτική) παρεμβολή μιας Απόφασης της Επιτροπής Διαιτησίας.

* Γενικός Διευθυντής Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ)

Η πρόταση της ΟΕΒ για την ψήφιση σε νόμο της Συμφωνίας για τις ουσιώδεις υπηρεσίες

Με δεδομένο, λοιπόν, ότι εθελοντικά η Συμφωνία αυτή δεν πρόκειται να εφαρμοστεί ποτέ, η ΟΕΒ έχει προτείνει εδώ και 15 χρόνια την ψήφιση της σε νόμο. Ως έχει. Χωρίς να αλλάξει ούτε και μία λέξη. Να περιβληθεί τον μανδύα του νόμου, καθιστώντας νομικά υποχρεωτική την συμμετοχή των δύο μερών μιας εργατικής διαφοράς σε ουσιώδη υπηρεσία στη διαδικασία που προβλέπεται από τη Συμφωνία.

Ο λόγος είναι προφανής και είναι αυτός ακριβώς που οδήγησε τον Συντακτικό Νομοθέτη, το ΙΛΟ και τους Κύπριους συνδικαλιστές ηγέτες, να αποδεχτούν τη ρύθμιση της απεργίας σε αυτούς τους χώρους: Επειδή η απεργία σε μια ουσιώδη υπηρεσία πλήττει το σύνολο ή μέρος του πληθυσμού, αποστερώντας του βασικά αγαθά ή και υπηρεσίες ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια, την υγεία και την ευημερία του.

Πρόδηλη είναι η κατάσταση που δημιουργεί μια απεργία στα νοσοκομεία, όμως παρόμοια δεινά προκαλεί και μια απεργία που οδηγεί σε κλείσιμο πχ των λιμανιών: Σε μια νησιώτικη χώρα, όπου το σύνολο σχεδόν των εισαγόμενων και εξαγόμενων αγαθών γίνεται διά θαλάσσης, η ακρόωση μέσω απεργίας της μοναδικής πύλης διεξαγωγής του εμπορίου μπορεί να προκαλέσει όχι μόνο ασύμμετρες ζημιές σε χιλιάδες επιχειρήσεις και σε απώλεια μισθών δεκάδων χιλιάδων εργαζόμενων, μπορεί να οδηγήσει και σε ελλείψεις αγαθών πρώτης ανάγκης για τον πληθυσμό. Η εφαρμογή της Συμφωνίας διασφαλίζει τα εξής μειζούσους σημασίας αγαθά:

➤ **Πρώτο**, παρέχει μια χρονική περίοδο μετά την κήρυξη αδιέξοδου (89 ημερολογιακές ημέρες κατά μέγιστο) για να ηρεμήσουν εκατέρωθεν οι εντάσεις που προκαλεί πάντα μια αποτυχημένη διαπραγματευτική διαδικασία. Στην διεθνή εργασιακή ορολογία η περίοδος αυτή αποκαλείται cooling off period.

➤ **Δεύτερο**, παρέχεται η δυνατότητα σε μια Επιτροπή κοινά αποδεκτών επιτόπων, να πουν στα δύο Μέρη ποια είναι κατά την γνώμη τους η ορθή λύση της διαφοράς. Όποιος πιστεύει στην ισχύ των επιχειρημάτων του, επιζητά και καλωσορίζει μια αντικειμενική τοποθέτηση από ειδικούς. Αντίθετα, όποιος πιστεύει περισσότερο στην ισχύ της περιγραπτικής του δύναμης και λιγότερο στα επιχειρήματά του, την αποστρέφεται.

➤ **Τρίτον**, καθώς σε ένα μεγάλο μέρος των ουσιωδών υπηρεσιών ο εργοδότης είναι το Κράτος ή βραχίονες του, προ του κινδύνου της απεργίας συχνά υποκύπτει σε παράλογες ή υπερβολικές απαιτήσεις, δημιουργώντας στρεβλά πρόνομα με μεγάλο οικονομικό ή κοινωνικό κόστους. Η παρεμβολή της θέσης της

Επιτροπής συνιστά δικλείδα ισορροπημένης στάθμισης των συμφερόντων του κοινωνικού συνόλου το οποίο και θα επωμιστεί το κόστος όσων συνδικαλιστικών απαιτήσεων ικανοποιηθούν.

➤ **Τέταρτο**, η απεργία δεν απαγορεύεται - μπορεί να γίνει αν το επιθυμούν οι συντεχνίες, αφού η Απόφαση της Επιτροπής δεν είναι δεσμευτική για κανένα.

➤ **Πέμπτο**, η απόρριψη της Απόφασης της Επιτροπής πρέπει να αιτιολογηθεί γραπτώς από το Μέρος που θα την απορρίψει. Με τον τρόπο αυτό, η κοινή γνώμη θα ξέρει κατά τρόπο αντικειμενικό τις εκατέρωθεν θέσεις και την άποψη των αμερόληπτων ειδικών και θα μπορεί να ασκήσει την επιρροή της επί της πλευράς που παραλογίζεται ή βρίσκεται εν αδίκω.

Τώρα που το εργασιακό πεδίο και το πολιτικό περιβάλλον βρίσκονται σε νημερία και με ερόδιο τα διδάγματα από την πρόσφατη οδυνηρή απεργιακή περιπέτεια που δοκίμασε τα ακραία όρια του εργασιακού πολιτισμού της χώρας, τώρα οφείλουμε να προχωρήσουμε με νομοθέτηση αυτούσιου της Συμφωνίας μας.

